

E x p e r i è n c i e s
d i d à c t i q u e s

MATERIAL PSICOMOTRIU DE BAIX COST I MOLT ENGINEY

Patricia Florenza Satorres. Mestra del CEIP Joan Miró. Miami-Platja

Introducció

Amb aquest article tinc la intenció de comunicar i compartir una experiència que estic realitzant, i animar els mestres que fan les sessions de psicomotricitat a crear i recollir material de baix cost per enriquir les propostes de treball a la sala per als nens i nenes.

En la conferència inaugural de la 3a. edició del curs de postgrau *Especialista Universitari en Educació Psicomotriu en l'àmbit escolar*, el Dr. Javier Mendiara ens va parlar del "goig de fer psicomotricitat".

La conferència va centrar-se en la psicomotricitat educativa, que ell defineix com "una forma d'entendre l'educació, basada en la psicologia evolutiva i la pedagogia activa (entre altres disciplines), que pretén assolir la globalitat de l'infant i facilitar les seves relacions amb el món exterior".

En la seva exposició va desenvolupar els conceptes que fonamenten la seva concepció de la psicomotricitat; en destacaré un aspecte: té en compte un eix molt enriquidor, que anomena "manipulació pedagògica de la circumstància ambientat". Aquest eix gira al voltant de la creació i aprofitament dels espais, l'organització dels materials i la consecució d'un clima humà favorable a l'aprenentatge i la convivència.

La seva proposta didàctica, "espais d'acció i aventura", posa de manifest la importància de la circumstància ambiental: la contextualització dels espais de la sala mitjançant històries o simbolismes; l'ampli repertori de zones de joc i materials creats per ell mateix. Aquests muntatges de la sala són molt variats, els va canviant en funció dels objectius que pretén.

Engrescada per l'entusiasme que aquest mestre em va transmetre, per enriquir les propostes, i per tant les experiències de treball psicomotriu que poden viure a la sala els meus xiquets d'educació infantil, vaig començar la recerca dels nous materials i/o racons tenint en compte les instal·lacions i recursos materials de què disposava a la meua escola.

La concepció d'educació psicomotriu en què fonament el plantejament metodològic parteix d'un enfocament proper al de Javier Mendiara. Es posa de manifest l'actuació de l'infant com un ésser global que parteix dels seus interessos, necessitats, possibilitats, desitjos i

motivacions per gaudir i assolir el desenvolupament de les capacitats cognitives, afectives, motrius i socials, en funció dels objectius que es pretenen.

També m'identifico amb el conferenciant en el fet que tenen un gran pes les experiències viscudes pels nens, on el factor afectiu és de gran importància per a qualsevol tipus d'adquisició motriu, així com els processos de desenvolupament i la pedagogia activa, ja que el punt de partida és l'activitat motriu espontània de l'infant.

Evidentment, també es tenen en compte les capacitats que l'alumnat haurà d'haver desenvolupat al llarg d'aquesta etapa, tal com prescriu el currículum d'educació infantil.

Descripció de l'experiència

Els nostres alumnes, el primer que aprenen són els dies que fan psicomotricitat, i mentre es desplacen cap a la sala van creant-se tot un món d'expectatives. No és d'estranyar llavors que quan arriben al sabater, guaitin a la sala per veure la disposició del material en els diferents racons o si hi ha algun espai nou.

El nostre compromís envers els nens serà sorprendre'ls en cada sessió creant espais nous, amb moltes possibilitats riques i variades, per tal d'estimular i enriquir l'acció motriu, els aspectes emocionals i les funcions cognitives. Ho podem aconseguir seguint dues vies:

- Comprant material especialitzat, que té un alt cost i que moltes escoles no es poden permetre.
- Utilitzant l'enginy del/la mestre/a per dissenyar i construir material amb la col·laboració dels pares, variar la disposició dels racons amb les eines que ja tenim i emprar material de reciclatge.

Partint del fet que tota la comunitat educativa pretenem un objectiu comú, que és l'educació dels nostres alumnes, tots poden col·laborar en la recerca i construcció de recursos. Sovint ens trobem que el que fem els/les mestres es queda a la sala, en la vivència de l'alumne/a que evidentment, és el que es pretén. Però també és interessant transmetre-ho a altres professionals, que poden tenir les mateixes experiències o maldecaps que nosaltres. I perquè la feina del psicomotricista no tan sols es quedi a la sala, us vull presentar uns materials realitzats amb pocs diners i gran col·laboració per part

Experiències didàctiques

dels membres de l'AMPA del CEIP Joan Miró de Miami-Platja.

La majoria dels materials que presento faciliten el joc sensorio-motor i el desenvolupament d'habilitats i destreses corporals: promouen la coordinació, l'equilibri, el desenvolupament del control postural, així com les possibilitats d'exploració.

Roda/niu i anella

Aquest muntatge està fet amb pneumàtics de cotxe, corda d'escalada, roba d'entapissar i anelles de ferro de diferents diàmetres. Al sostre de la sala tenim dos ganxos ancorats directament en una biga per garantir la seva resistència i poder col·locar els diferents accessoris. Per facilitar la feina de muntar i desmuntar, hem dissenyat una eina per penjar els materials sense la necessitat d'una escala. En aquest racó els infants experimenten sensacions interoceptives i propioceptives, produïdes per diferents tipus de balanceig, que proporciona un plaer molt buscat pels nens i nenes.

Objectius didàctics:

- Experimentar sensacions que produeix el balanceig emprant diferents materials (roda, niu, anella).
- Experimentar girs sobre diferents eixos (longitudinal i transversal).
- Impulsar-se amb els peus per balancejar-se.
- Explorar diferents possibilitats en el balanceig (endavant-endarrere, lateral, fent tombs...).

Barra d'equilibri baixa i xanques

Els materials que es descriuen seguidament, a més a més de les possibilitats d'exploració, promouen en el nen/a el desenvolupament de la coordinació, de l'equilibri i del control postural. La barra està formada per totxos on s'encaixen les lleixes de fusta.

El que es pretén és iniciar, controlar i consolidar l'equilibri dinàmic sobre una alçada mínima i amb una base de sustentació ampla, sobre la qual poder-se recolzar.

Les xanques estan fetes amb testos de plantes i cordes.

Objectius didàctics:

- Explorar diferents possibilitats en el racó d'equilibri.
- Treballar l'equilibri dinàmic en diferents superfícies i alçades.
- Prendre consciència de l'equilibri/desequilibri corporal.
- Adoptar la postura i assolir l'equilibri dinàmic en l'acció de pujar i baixar.
- Augmentar l'alçada en les situacions d'equilibri.
- Disminuir la base de sustentació en les situacions d'equilibri.
- Buscar diferents situacions d'equilibri-desequilibri.
- Construir recorreguts per treballar l'equilibri.

- Mostrar seguretat en les tasques d'equilibri estàtic i dinàmic.

Barra d'equilibri alta

Aquesta eina és un accessori de l'espallera i està feta amb fusta i escaire metàl·lic plegable, on també realitzarem tasques d'equilibri, però la dificultat serà major, ja que hem augmentat l'alçada i hem disminuït la base de sustentació. A més a més, ens permetrà experimentar un altre contingut com és el salt, que hauria d'estar present en totes les sessions per considerar-se l'activitat de coordinació per excel·lència.

Objectius didàctics:

- Treballar l'equilibri dinàmic en diferents superfícies i alçades.
- Prendre consciència de l'equilibri corporal.
- Experimentar els salts amb caiguda lliure.
- Experimentar les sensacions de buit i retrobament en el salt.
- Explorar diferents possibilitats en el salt.

Experiències didàctiques

- Augmentar l'alçada del salt.
- Pujar i baixar coordinadament per l'espatllera.
- Girar-se a l'espatllera abans de saltar.
- Realitzar diferents accions durant la fase de vol.
- Respectar els ritmes dels companys.
- Esperar que estigui lliure el lloc de caiguda.
- Mostrar confiança i seguretat en el salt.

Lliscaculs

La barra d'equilibri alta es transforma en lliscaculs plegant l'escaire metàl·lic que hi ha a sota, és a dir, un mateix material ens servirà per a proposar dos racons diferents sense la necessitat d'ocupar gaire lloc en el magatzem. Al situar-la en forma de pla inclinat afavoreix el lliscament, a la vegada que puguen i baixen assajant diferents desplaçaments i posant de manifest les seves destreses.

Objectius didàctics:

- Experimentar les sensacions que produeix el lliscament.
- Explorar les possibilitats de desplaçament per pujar pel pla inclinat.

Tirolina

La tirolina consta d'una corda d'escalada que va fixada als dos extrems de la sala, una guia amb un mosquetó i una mena de triangle fet de corda i fusta on subjectar-se. Els nens puguen a la cadira, després a la taula, s'agafen i llisquen flexionant les cames per no tocar a terra.

Objectius didàctics:

- Experimentar sensacions que produeix baixar en tirolina.
- Descarregar tensions lliscant en tirolina.
- Experimentar la suspensió al creuar d'una banda a l'altra de la sala amb la tirolina.
- Iniciar-se en el control de l'aturada al final de la baixada amb l'ajut dels peus.

Taps/agulles d'estendre/xapes

Donat que en les nostres sessions pren protagonisme la motricitat grossa, he cregut convenient crear espais on treballar la motricitat fina, ja que és una activitat perceptivo-motriu que necessita la coordinació de l'ull i de la mà, afavorint amb aquest tipus de propostes els mecanismes necessaris per a l'activitat gràfica.

Es treballa mitjançant les construccions (joc heurístic), la precisió en les moviments, la dissociació de moviments entre les mans o entre els diferents dits, i altres continguts més de caire actitudinal, com són l'aprenentatge socialitzat, la comunicació entre el grup d'iguals, el pacte grupal... Aquests són coneguts com a materials de rebuig o de reciclatge i tothom pot col·laborar en la seva recollida.

Objectius didàctics:

- Treballar la motricitat fina.
- Augmentar l'alçada en les seves construccions.
- Augmentar la dificultat de les seves construccions.
- Crear el joc simbòlic a partir de la construcció.
- Agrupar-se amb els companys per fer una construcció.
- Acordar una construcció comuna.

Pilotes/porteria i menjaboles

Aquests materials també són de baix cost. Les pilotes, les va portar un nen, l'Iñaki, cadascuna és l'embocall d'una joguina sorpresa d'unes màquines expenedores; la porteria inflable és de propaganda d'una marca de productes farmacèutics, i el menjaboles és una capsula de cartró folrada amb paper de xarol i reforçada amb aeronfix. L'objectiu d'aquests instruments és la pràctica de la coordinació dinàmica específica.

Objectius didàctics:

- Iniciar-se en situacions òculo-motrius amb la mà o el peu dominant amb o sense referència.
- Experimentar lliurement accions òculo-segmentàries (òculo-manual, òculo-pèdica).
- Treballar la coordinació òculo-motriu tenint un punt de referència (menjaboles, porteria...).

Altres objectius a treballar referents a tot el material presentat són:

- Descobrir noves possibilitats d'exploració amb el material, a més a més del contingut simbòlic que hi pugui haver.
- Tenir cura del material utilitzat.
- Recollir i endreçar al seu lloc el material després de la sessió de psicomotricitat, per a l'adquisició d'uns hàbits bàsics.
- Identificar el material utilitzat.
- Representar gràficament el racó o els materials que més els han agradat.

El fet de disposar de poc material específic de psicomotricitat aguditzada l'enginy del mestre per aconseguir nous recursos que siguin variats per poder satisfer les necessitats i interessos dels infants. Tot això no hauria estat possible sense la col·laboració desinteressada de l'AMPA de l'escola i, en especial, d'en Joan.

En definitiva, tot el treball que es duu a terme no és res més que un element que forma part del que nosaltres anomenem "línia d'escola", un projecte que ha estat capaç de despertar la il·lusió dels més petits. A ells va dedicat aquest article.